

Η γλώσσα απηχεί την κοινωνική πραγματικότητα αλλά και επηρεάζει και τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε αυτήν την πραγματικότητα. Η γλώσσα δεν είναι ιδεολογικά «ουδέτερη» ως προς τις έμφυλες ανισότητες και διακρίσεις, αλλά τείνει να αντικατοπτρίζει ιεραρχημένες κοινωνικές πραγματικότητες. Κατά συνέπεια, η γλώσσα εμπεριέχει το μήνυμα της ανισότητας των φύλων με πολλούς τρόπους, αντανακλά και νομιμοποιεί τις άνισες σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα φύλα. Η γλωσσική αλλαγή μπορεί να συμβάλει στην κοινωνική αλλαγή. Η ένταξη της διάστασης του φύλου και η απαλοιφή των έμφυλων διακρίσεων κατά τη γλωσσική χρήση δεν τίθεται με όρους πολιτικής ορθότητας. Κάθε φορά που αμφισβητούμε γλωσσικούς όρους και εκφράσεις που εμπεριέχουν διακρίσεις δίνουμε ταυτόχρονα και μια μάχη για όσα αναπαριστά και αναπαράγει η γλώσσα στο επίπεδο των κοινωνικών σχέσεων.

Η εξοικείωση στη χρήση γλώσσας που εντάσσει τη διάσταση του φύλου, παρά το γεγονός ότι δεν είναι δύσκολο εγχείρημα, συναντά αρκετές αντιστάσεις ακόμα στην ελληνική κοινωνία. Σε κάθε εγχείρημα γλωσσικού σχεδιασμού η χρήση νέων γλωσσικών τύπων (π.χ. νέας ορθογραφίας) στην αρχή μπορεί να συναντήσει ποικίλες αντιδράσεις: να ξαφνιάζει, να θεωρούνται οι όροι αντιγραμματικοί, ή ότι δεν είναι συμβατοί με το γλωσσικό αίσθημα ή ότι δεν είναι εύηχοι ή ακόμα και υποτιμητικοί όταν χρησιμοποιούνται σε επαγγελματικό περιβάλλον. Μόνο μέσω της γλωσσικής χρήσης, ένας γλωσσικός τύπος επικυρώνεται και γίνεται εν τέλει αποδεκτός. Το πρόβλημα δεν βρίσκεται στη γλώσσα, αλλά στη στάση μας απέναντι στη γλώσσα.

Ο γλωσσικός σεξισμός μπορεί να εντοπίζεται σε διάφορες παραμέτρους της γλώσσας, στη μορφολογία, στη σύνταξη και προφανώς και στη σημασιολογία. Στη μορφολογία, όταν η λέξη εκφράζει το σύνολο έμφυλων όντων διαφορετικού φύλου συχνά «υπερισχύει» το αρσενικό γραμματικό γένος, ανεξάρτητα από το αν αυτό συμβαίνει στην πράξη (π.χ. γίνεται συστηματικά αναφορά σε «φοιτητές» και «διδάσκοντες» μόνο). Επίσης, στα κείμενα συνηθίζεται να προτάσσεται το αρσενικό φύλο (π.χ. οι φοιτητές και οι φοιτήτριες), με την αντίστοιχη σημασία στη σειρά ιεραρχίας. Τέλος, ως προς τη σημασιολογία, συχνά εκφράσεις ή λέξεις έχουν συνδηλώσεις -θετικές ή αρνητικές- με βάση το φύλο, συγκροτούνται συμβολικά και ακολουθούν την οπτική γωνία της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη ύπαρξης ενός σύγχρονου και συμπεριληπτικού ακαδημαϊκού χώρου, χωρίς έμφυλες διακρίσεις, που θα οδεύει προς την κατεύθυνση της επίτευξης της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, τα Πανεπιστήμια οφείλουν να προχωρήσουν σε ενέργειες που θα αποτελέσουν παράδειγμα καλής πρακτικής και για άλλους φορείς. Ως ΕΙΦ Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου, θεωρούμε ότι η ένταξη της διάστασης του φύλου στα διοικητικά έγγραφα του Χαροκοπέιου

Πανεπιστημίου, στα ακαδημαϊκά κείμενα και σε όλο τον δημόσιο λόγο του Πανεπιστημίου θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα, σε συμφωνία και με την κείμενη νομοθεσία. Αυτό αφορά τα διοικητικά έγγραφα, την ιστοσελίδα του, τα δελτία τύπου και τις ανακοινώσεις, τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες (e-class), αλλά και όλα τα είδη ακαδημαϊκών/ερευνητικών κειμένων (διατριβών, εργασιών και παραδοτέων έργων).

Η ΕΙΦ προτείνει κάποιες σύντομες οδηγίες για τη σύνταξη των εγγράφων:

1) Συστήνεται η ταυτόχρονη αναφορά σε γυναίκες και άντρες, μέσω της χρήσης και των δύο γραμματικών γενών, όταν το κείμενο αναφέρεται σε μεικτούς πληθυσμούς ή στην περίπτωση που δεν προκύπτει το φύλο ή δημιουργείται αμφισβημία.

2) Στην περίπτωση που γίνεται αναφορά σε μεικτούς ως προς το φύλο πληθυσμούς ή στην περίπτωση που δεν προκύπτει το φύλο, προτείνεται η χρήση:

- όρων ουδέτερων ως προς το φύλο (αντί για Καθηγητές → Διδακτικό προσωπικό/ μέλη ΔΕΠ, αντί για Διοικητικοί υπάλληλοι → Διοικητικό προσωπικό, αντί για Φοιτητές → Φοιτητικό δυναμικό/ Φοιτητικός πληθυσμός ή
- όρων που συμπεριλαμβάνουν όλα φύλα, μέσω της χρήσης και των δύο γραμματικών γενών, είτε με τη χρήση ολόκληρης της λέξης (π.χ. διοικούμενος/διοικούμενη) - με συχνή εναλλαγή στο κείμενο ως προς το ποιο γένος προηγείται συντακτικά και ποιο ακολουθεί-, είτε με προσθήκη των καταλήξεων (π.χ. ο/η διοικούμενος/-η).

3) Συστήνεται να χρησιμοποιείται συχνά η πρόταξη του θηλυκού γραμματικού γένους. Στόχος είναι η επιλογή δήλωσης του γένους/ φύλου να είναι ανατρεπτική ως προς τον κυρίαρχο γραμματικό κανόνα και να λειτουργήσει αφυπνιστικά.

4) Στις περιπτώσεις που η αναφορά σε γυναίκες είναι αποκλειστική, η χρήση του θηλυκού γένους αυτονόητα είναι, επίσης, αποκλειστική, όπως και τα επίθετα και οι αντωνυμίες.

5) Στις περιπτώσεις των ουσιαστικών που ο τύπος του αρσενικού και του θηλυκού ταυτίζονται, συστήνεται τα επίθετα και οι αντωνυμίες να παρατίθενται και στα δύο γένη.

6) Συστήνεται η χρήση, όπου είναι εφικτό, θηλυκών καταλήξεων για τα επαγγελματικά ουσιαστικά και αξιώματα.

7) Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στη χρήση λέξεων /εκφράσεων που αναπαράγουν έμφυλα στερεότυπα, ή υποτιμούν και εξευτελίζουν.

8) Επειδή τα κείμενα προσλαμβάνονται και ερμηνεύονται από τις/τους αναγνώστριες/-τες ως ολότητες, θα πρέπει με συνέπεια σε όλο το κείμενο να δηλώνονται και τα δύο γένη/ φύλα και όχι μόνον στην αρχή ή σε τυπικές εκφράσεις για λόγους ευγενείας.

9) Πέρα από τις ενδεικτικές αυτές οδηγίες στις συντάκτριες και στους συντάκτες των διοικητικών εγγράφων, για την πληρέστερη ενημέρωσή σας σχετικά με την ένταξη της διάστασης του φύλου και την απαλοιφή των έμφυλων διακρίσεων κατά τη γλωσσική χρήση σας παραπέμπουμε στον συνημμένο «Οδηγό Χρήσης μη Σεξιστικής Γλώσσας στα Διοικητικά Έγγραφα».